

KLIC TRIGLAVA

V današnji številki :

ODPRTO PISMO JOŽETU JAVORŠKU
(po domače JOŽETU BREJCU)

369

FEBRUAR 1970

Pisma uredniku

TORONTSKI KONGRES HSS

Uredniku Klica Triglava.

V zvezi z mojim člankom o HSS kongresu v KT 368 bi rad dodal, da je bil glavni razlog, da se nisem odzval pozivu nekaterih prijateljev, da prisostvujem kongresu HSS v Torontu, da ne bi s svojo navzočnostjo izzval kakršenkoli incident, pa bi gotovi zlonamerni ljudje mogli pozneje trditi, da sem želel s svojo navzočnostjo preprečiti miren potek razprav na tem kongresu.

ILIJA JUKIČ

*

EPILOG K CESTNI AFERI

Uredniku Klica Triglava.

Rad bi popravil pomoto prof. dr. Žebota, ki nekajkrat navaja, da je izvršni biro ZKJ (ali 'jugopartije', kot se dr. Žebot šaljivo izraža) obsodil slovenske cestne proteste na Brionih 8. avgusta. V resnici je bila seja 7. avgusta, kot lahko beremo v KT 364 na str. 13. in v ljubljanskem DELU 9. avgusta na prvi strani.

IVAN STANIČ

*

DEDIJER : IZGUBLJENI BOJ J. V. STALINA 1948-53

Uredniku Klica Triglava.

Ni mi namen ocenjevati Dedijerovo "osebno doživljanje tega dogajanja 1948-53", dasi se mi je po prečitanih knjigah (v slovenskem prevodu ČGP Dela, Ljubljana 1969) vsilila uganka, zakaj je moral Djilas zaradi podobnega "osebnega doživljanja" v Sremsko Mitrovico, Dedi- jer pa ostaja v popolni milosti "Starega".

Pri tej priliki omenjam, da je Dedi- jer z dokumenti priznal, da si je Edvard Kardelj med revolucijo prisvajal moje rodbinsko ime Bevc. S tem imenom je podpisoval svojo "uradno" in "revolucionarno" korespondenco, pod tem imenom ga navaja Dedi- jer pri sestankih revolucijskih kolovodij.

Po objavi moje knjige "Na braniku za sokolske ideale" ne more biti nobenega dvoma, da si je Kardelj prilastil moje ime iz tendencioznih razlogov, ki so v nedvomni zvezi z lažmi, proti katerim se med vojno in še nekaj časa pozneje nisem mogel boriti, dokler nisem na svobodnih tleh razgalil te nedostojnosti z objavo resničnih dejstev. Dolgo zatirana resnica prihaja na dan in prikazuje nizkotnost značaja človeka, ki krade čast drugemu, da bi se lahko strahopetno skrival pred pravico.

LADO BEVC

Ob nenadni smrti ppolkovnika g. Andreja Glušiča je v njegov spomin poslal g. PETER URBANC za tiskovni sklad Klica Triglava znesek 20 dolarjev.

OBTOŽBA IN POZIV BORCEV

VSEM DEMOKRATIČNIM SLOVENCEM!

V tem 'Vetrinjskem letu', ko se spominjamo dvajset tisoč slovenskih domobrancev, zločinsko in brez sodbe pomorjenih pred petindvajsetimi leti, smatramo, da je naša dolžnost nadaljevati boj za svobodo naše domovine, kot to zahteva od nas čas.

S svojim zločinom nad tisoči slovenskih domobrancev, je komunistična partija neizpodbitno dokazala, da se v letih 1941-1945 ni borila proti tujim osvajalcem, temveč proti lastnim bratom, za dosego komunistične revolucije.

Zato v tem petindvajsetem letu pokolja naših najboljših bratov in očetov javno obtožujemo krivce tega masovnega zločina in zlasti vse one, ki so pri tem osebno sodelovali. Med temi so mnogi, ki so tedaj in danes zavzemali vodilna mesta v vodstvu partije in države. Še posebej pa prištevamo med te krivce Mitjo Ribičiča, sedanje- ga predsednika jugoslovanske zvezne vlade in osebnega udeleženca strahotnega zločina nad slovenskimi domobranci.

Z zadoščanjem spremljamo sedanje pojave drobljenja politične avtoritete komunistične partije v Sloveniji, tako v političnem kot gospodarskem življenju, in smatramo, da leži v tem procesu, ki ga ne bo več mogoče ustaviti, iskrica upanja, da bo tiranija KP slednjič zrušena ter da bo naši domovini vrnjena resnična svoboda, z vsemi državljan- skimi pravicami. Samo politično svoboden in gospodarsko močan slovenski narod bo mogel preživeti sedanje viharje ter ohraniti svoje življenje in izročila.

Slovenci, Slovenke! Ob praznovanju tragičnega jubileja Vetrinjske žaloigre, strnimo svoje vrste, zahtevajmo glasno in brezpogojno priznanje veličine žrtve naših padlih najboljših, za naš narod pa vse pravice, ki mu kot zrelemu narodu pripadajo.

Bodimo živa veja narodnega telesa, odklanjajmo pa vsako spravo s komunističnimi zločinci.

Januarja 1970.

Glavni odbor
ZDSPB TABOR.

RIBIČIČ V LONDON!

Na uradni obisk britanske laburistične vlade pride v dneih 23. do 26. februarja Mitja Ribičič, predsednik jugosl. zvezne vlade.

Ob šestdesetletnici 23. januarja je Tito odlikoval Edvarda Kardelja z najvišjim jugosl. odlikovanjem, z redom jugoslovanske velike zvezde, "za izredne zasluge v dolgotnem revolucionarnem in državniškem delovanju". Naslednjega dne je Kardelj postal častni meščan Beograda, na sam rojstni dan 27. januarja pa so mu v Ljubljani izročili spomenico, s katero mu vse slovenske občine podeljujejo častno občanstvo.

LONDON, 7. FEBRUARJA 1970.

LETO XXIII. ŠTEV. 369.

Lepa Vaša domovina

Z MIRNO VESTJO in precejšnje upravičenostjo bodo Hrvati v bodoče prepevali svojo narodno himno "Lepa naša domovina". Seja centralnega komiteja Zveze komunistov Hrvatske (gl. Od meseca do meseca) je namreč zavzela neverjetno razumno stališče o narodnem vprašanju. Komunisti so obsodili starega revolucionarja Žanka, ker je odkrito napadal hrvaške nacionaliste in šoviniste in pri tem prikrito zagovarjal jugoslovenski unitarizem. Na seji so nacionalizem sicer obsodili, a še mnogo krepkeje so udarili po unitarizmu. "Jugoslovenstvo" je že enkrat propadlo in bi tudi tokrat privedlo v polom, so izjavili. To je pametno stališče, ki ne drži le za Hrvate, ampak tudi za Slovence in druge jugoslovanske narode. Zvezna država bo uspela le, če bo zadovoljila potrebe vseh sestavnih delov. To velja za kakršnokoli Jugoslavijo, ne samo za komunistično. V interesu teh narodov je, da žive v miru in si medsebojno pomagajo. Vsakršna državna ali naddržavna tvorba ima smisel le, če jim pomaga k boljšemu življenju. Kdor bi tem narodom hotel vsiliti enotnost v tistih ozirih, kjer naravne enotnosti ni, bi jih še enkrat pahnil v prepire in pobijanja in splošno pogubo.

Čeprav je stališče hrvaških komunistov pametno, je vendar presenetljivo. Presenetljivo ni le zato, ker od komunistov ne moreš pogosto pričakovati pametnih stališč, ampak tudi zato, ker očitno nasprotuje smeri, v katero jadra zadnje čase Tito s priveskom Kardelja. Žanko je napadal hrvaški nacionalizem s pomočjo Titovih citatov in navedb iz sklepov komunističnih kongresov. Res je Tito zadnje čase precej brenkal na jugoslovensko struno, poudarjal jugoslovensko socialistično zavest in se pritoževal, da se vse premalo govori o Jugoslaviji in preveč o federaciji. Na hrvaškem plenumu je le en govornik obzirno omenil Titove poglede in jih vljudno potisnil v stran. Ostali jih niso omenjali, toda posredno so povedali Titu, naj se gre solit. Ko so neposredno pobijali Žanka, so posredno tolkli po Titu in tistih v Beogradu, ki bi radi utrdili osrednjo oblast. Pri tem sta jih podprla tudi oba hrvaška člana izvršnega biroja predsedstva ZK Jugoslavije. Na ta način sta preprečila možnost, da bi izvršni biro kasneje oštel Hrvate in jih prisilil k molku, kot se je zgodilo s Slovenci v cestni aferi.

Tito se na videz ni čutil prizadetega in je mirno odšel na pot po Afriki, kjer kramlja z voditelji, si ogleduje slone in strelja leve, a njegova soproga zebre. Toda kaj bodo rekli Srbi? Srbski komunisti se zadnje mesece neprestano spopadajo z nacionalističnimi pogledi v različnih oblikah. Rekli so, da nacionalisti nihajo od četništva do informbirojevstva in se naslanjajo tudi na pravoslavno Cerkev. Že v času, ko so odstavili Rankovića, se je srbski nacionalizem na čuden način pomešal s stalinističnimi nagibi. Celo emigrantski Srbi so pomilovali Rankovića, ker da je padel kot žrtev hrvaško-slovenskih intrig, in se tožeče vpraševali, kdo da bo poslej branil srbstvo - kljub temu, da Rankovićevo Udba tudi Srbom ni prizanašala. Če so narodna čustva tako zameglila razum celo nekaterim protikomunističnim Srbom v emigraciji, si lahko predstavljamo, da so ga še bolj zmešala tistim, ki so se komunizma doma že navadili. Hrvaška akcija proti unitarizmu, odnosno bolje: reakcija proti unitarizmu, jih utegne splasiti. In splaseni Srbi se utegnejo zateči k Rusom v varstvo. Sovjetski zvezi bo seveda zelo všeč, če se jim bo ponudila prilika za rovarjenje, ker nedvomno že misli na čas, ko se bo Tito poslovil s tega sveta.

In kaj bodo rekli Slovenci? Ko so v cestnih pritožbah povzdignili samostojen glas, jih je ugnal v kozji rog njihov lastni predstavnik v izvršnem biroju, Edvard Kardelj. V tem je seveda velika razlika: Bakarić podpira Hrvate, toda Kardelj zatira Slovence. To si velja zapomniti, kot smo že nekajkrat zapisali. Delno je treba Kardeljevo obnašanje pripisati dejstvu, da tudi on misli na čas, ko se bo Tito poslovil s tega sveta. Kardelj si želi, se poteguje in upa, da bo takrat zlezal na izpraznjeni prestol. Ni dvoma, da so ga komunistični voditelji med sebo izbrali za Titovega naslednika. Tudi praznovanje njegove šestdesetletnice podpira ta zaključek. Taka malenkost, kot so slovenski narodni interesi, se mora seveda ukloniti Kardeljevimi ambicijam. Da bo sprejemljiv za Srbe, bo tolkel po Slovencih in povzdigoval Beograd nad republiške interese. (Pravzaprav se zgodovina ponavlja: saj smo takih slovenskih popadkov navajeni že iz predvojnega časa...) Zato si le Hrvati lahko privoščijo samostojne izjave.

Mislili bi, da se bodo Slovenci in Hrvati kot naravni zavezniki in sosedje, med katerimi ni nikakega spornega

vprašanja, znašli na skupnih položajih in da se bodo skupaj zavzemali za resničnejšo federacijo in večjo republiško samostojnost. Kljub temu, da imajo enake interese, so Hrvati stali križem rok, ko so se Slovenci pritoževali zaradi cest. Mirno so dovolili, da je izvršni biro prisilil Slovence k molku. Zdi se, da so Hrvati čudno kratkovidni, kadar gledajo preko Sotle. To se je videlo že pred vojno. Če so Slovenci po eni strani raje obšli Zagreb in sodelovali z Beogradom, to ni bilo v mali meri prav zato, ker niso našli dovolj razumevanja pri Hrvatih odnosno jih Hrvati niso tretirali dosti drugače kot so jih Srbi. Prav isto se je zgodilo Kavčiču lani, kot je kot predvideni predsednik zveznega izvršnega sveta šel najprej v Zagreb na razgovore in tam našel tako malo moralne in politične podpore za svojo politično zamisel, da je končno prav to odločilo, da je vrnil mandat in da je na njegovo mesto prišel Ribičič - s povsem drugim političnim konceptom.

Pa nazaj k cestam: zveza od Šentilja do Gorice res ne bi koristila Hrvaški neposredno. Hrvatom gre za direktno zvezo z Avstrijo in Italijo, med Zagrebom in Šentiljem in Reko in Trstom, kakor tudi za zveze od Zagreba do Reke in Splita. Pa vendar bi se morali sprijazniti z dejstvom, da mejé na zahodu na Slovenijo in da bi bilo dobro, da bi z njo vskladili cestne načrte. Poleg tega bi morali videti čez cesto in prepoznati načelo, ki stalo za slovenskimi protesti. Storili niso ne enega ne drugega. Sodelovanje med Slovenijo in Hrvaško je tako pomanjkljivo, da so recimo elektrificirali progo iz Ljubljane proti Zagrebu samo do hrvaške meje, od koder je le še kakih 30 km do Zagreba. In tam, sredi polja, je zdaj konec električne proge in bo nekoč v bodoče začetek popolnoma drugačnega električnega sistema. Slovenci so se namreč odločili za istosmerni tok, Hrvati pa za izmeničnega. Za zvezo med Ljubljano in Zagrebom bo torej treba preklapljati lokomotive, republiški kratkovidnosti v čast in bratstvu in enotnosti v korist. To je morda samo majhen primer usodne odsotnosti sodelovanja med Ljubljano in Zagrebom, ki pa ima globlje korenine v preteklosti. Ali Slovenci res pričakujemo preveč od svojega vzhodnega in daleč večjega sosedu?

Kratkovidnost preko Sotle nas je morila že pred vojno in bila v veliki meri kriva za tako apokaliptično katastrofo med vojno, ki bi jo bilo moč preprečiti v kali, če bi Slovenci in Hrvati stali kot en mož v obrambi osnovnih narodnih in demokratičnih pravic - kar bi dolgoročno pravtako potem koristilo tudi Srbom. Vide ti je, da nas ta kratkovidnost mori tudi sedaj in da kaže slabo tudi za bodoče.

HINAVEC

Kar mило se nam stori pri srcu, če pomislimo na Titov plemeniti poziv Gowonu, naj bo usmiljen s poraženimi nasprotniki v nigerijski državljanski vojni. Titova poslanica se ponaša z nadvse nesebičnimi nagibi. V njej prekipevajo vzvišena človečanska čustva, ki so tem bolj očita, če jih primerjamo z brezsrčnim uradnim stališčem

sovjetske vlade, da je postopek s premaganci notranja nigerijska zadeva, v katero naj se nihče ne vtika. Sovjetov neganejo slike sestradanih otrok z zabuhlimi trebuščki in nožicami kot zobotrepci. Ne vznemirjajo jih številke o žrtvah lakote in opisi trpljenja. Take reči zanje niso nič novega in nič pretresljivega, saj so se tudi pri njih dogajale, ko je Stalin gradil socializem na kosteh od lakote pomrlih kmetov. Sovjeti so v tem oziru le dosledni. Tudi sami ne dovolijo, da bi se kdo vtikal v njihove notranje zadeve in jih svaril pred nečloveškimi postopki z državljani, pa naj bodo posamezni pisatelji ali pa narodnostne skupine kot Tataři.

Toda Tito 14. januarja, ko je v imenu človečanskih pravic pozval Gowona, ni bil dosleden. Zaslužil bi, da bi ga Gowon surovo zavrnil, naj se briga za lastne zadeve, kajti plemenita človečanska čustva so ga obšla vsaj 25 let prepozno. Ko se je s svetovno vojno končavala tudi državljanska vojna in revolucija v Jugoslaviji, usmiljenost in plemenitost Titu še na misel nista prišli. Komunisti so surovo, kruto in brezobzirno postopali s premaganimi nasprotniki. Če bi bil takrat kdo rekel Titu, naj bo usmiljen s poraženimi protikomunističnimi borci, bi ga ozmerjal s fašistom in imperialistom, ki se vmešava v notranje zadeve in skuša spodkopati svetle pridobitve narodnoosvobodilne vojne in revolucije. Pred 25 leti Tito ni preprečil prelivanja krvi, čeprav je bilo v njegovi moči, da ustavi pokolje razoroženih domobrancev in drugih borcev. Pred 25 leti Tita in navidezno civiliziranih belcev pod njegovim poveljstvom niso navdihovala plemenita čustva ampak kruto in divje maščevanje. Zdaj pa na lepem pridiga in druge uči kreposti, ki jih je sam ves čas zaničeval. Tako obnašanje ni čisto nič drugega kot ostudna in grozotna hinavščina.

ANDREJ GLUŠIČ

12. januarja je v Washingtonu umrl podpolkovnik g. Andrej Glušič. Med vojno je bil poslan v Dachau, kjer je preživel pol leta v samici. Za posledicami tega je umrl.

Glušičevo, boljše 'Vojinovo' ime je tesno povezano z dogodki med zadnjo vojno in revolucijo na Slovenskem. Nazadnje je bil načelnik štaba slov. ilegalnih oddelkov Mihailovičeve JVVd. Bil je eden redkih častnikov s civilnim načinom mišljenja. Njegovo vztrajanje na zgraditvi nekomunistične ilegale v Sloveniji je bilo dalekovidno, vendar ni dobil razumevanja pri politikih. Njegov odnos do domobrancev, slej in prej, se je mnogim zdel negativen, kar pa ni točno, ker pok. Glušič ni obtoževal domobranca-vojaka, ki je branil svoj dom pred komunisti, ampak vodstvo, ki ni poskrbelo o pravem času, da temu vojaku ne bi bilo treba služiti v okupatorjevi suk-nji. Umrl je mož izredne volje in dela, zaveden Slovenec in idealen Jugoslovan. Zdi pa se, da je precenjeval svoje moči in samozaupanje, kar utegne morda pojasniti, zakaj se dejansko nikdar za dolgo ni mogel 'ujeti' s politiki, čeprav ni bil nikoli vojak-politik in je politiki priznaval položaj nad vojsko. Prav to precenjevanje lastnih moči, preveliko samozaupanje ga je spravilo v Gestapovske roke. Očitati so mu dalje, da se po osvoboditvi Dachaua ni dovolj zavzel za tam zaprte domobrance. Težak položaj je lepo pojasnil v Klicu Triglava, kjer je pogosto sodeloval, kolikor mu je zdravje dopuščalo, in razumel poslanstvo tiskane besede. Hvala mu za sodelovanje, naj počiva v miru. UREDNIŠTVO

(V prihodnje bomo objavili več spominskih člankov nanj.)

ŽELJE ALI SPOZNANJA

Sredi poti po Združenih državah poleti sem dobil v roke prevod govora predsednika Izvršnega sveta o gospodarskem stanju v Jugoslaviji. Presenečen sem bil nad tem, da so bili 1.1969 znaki neravnotežja v jugoslovanskem gospodarstvu še vedno isti, kot vsa leta prej. V nekem smislu je bilo pravzaprav moje presenečenje odvišno, ker nihče ne more pričakovati, da bi bilo tako zmaličeno gospodarstvo, kot je jugoslovansko, mogoče spraviti v red v nekaj letih. Ribičič je povsem upravičeno dejal, da "danes plačujemo za pretekle grehe", ker komaj more biti kak dvom o tem, da so današnje težave v veliki meri posledica administrativnega sistema, ki je povzročil neverjetno zmedo v strukturi proizvodnje, tako da se ta ne more prilagoditi povpraševanju.

Toda Ribičič je v isti sapi tudi dodal, da se "mu včasih zdi, da nismo povzeli potrebnih naukov iz preteklosti in zato delamo nove napake". Temu je mogoče le pritrditi.

RAST IN STABILIZACIJA

Že leta je govora o tem, da mora biti cilj gospodarske politike "hitrejše naraščanje proizvodnje ob ohranitvi stabilnosti" (naslov pooročila o skupščinski debati v BORBI 9. novembra 1967).

Metoda stabilizacije je bila predvsem denarna in kreditna politika. Ta je delovala tako, da so se vsaj 1.1967 denarna sredstva na razpolago podjetjem zmanjšala za 15 odstotkov v primerjavi s prejšnjim letom. Vendar je taka politika privedla tudi do padca realne proizvodnje (brez poljedelstva) v 1.1967 za 1 odstotek, medtem ko se je realna proizvodnja 1.1964 povečala za 14 odstotkov in 1.1966 za 2 odstotka.

Ni mogoče reči, da ta politika ne bi bila uspešna, če sodimo po gibanju zalog gotovega blaga in zalog v trgovini. Čezmerno naraščanje takih zalog namreč pomeni, da podjetja proizvajajo blago, ki nikomur ni potrebno. V zahodnih državah se te zaloge spreminjajo za po nekaj odstotkov gori in doli na leto. V Jugoslaviji so 1.1964 narasle za 28 odstotkov, 1.1966 za 34 odstotkov, 1.1967 za 17 odstotkov in 1.1968 za 7 odstotkov. V jugoslovanskih razmerah je bil prav to cilj zadrževanja denarnega in kreditnega obtoka; da se prepreči proizvodnje nepotrebne blaga in pritiskne ob zid podjetja, ki se niso znala prilagoditi povpraševanju.

Toda vlada se je sedaj ustrašila svojega lastnega uspeha. Pričelo se je govorjenje o stagnaciji, ki bi bilo smiselno, če bi bila stagnacija nadomestila zdravo rast ne pa proizvodnje nepotrebne blaga. Zaposlenost je v letih po reformi padla za 4 odstotke, kar pa se niti ni odrazilo v velikem povečanju nezaposlenosti, ko je odprt "ventil" za zaposlovanje v tujini, kjer dela baje že 500.000 Jugoslovancev. Skupno z nekaj nad 300.000 nezaposlenih doma torej 800.000 Jugoslovancev ne more dobiti zaposlitve doma, celo če ne upoštevamo, da mora biti v podjetjih še vedno delovne sile odveč in da bi iz kmetijstva še mnogo ljudi prešlo v industrijo. Kadar znaša število ljudi, ki se ne morejo zaposliti, okoli četrtno zaposlenih v nekmetijskih delavnostih, je zaskrbljenost pač upravičena. Toda spet je treba poudariti, da je tako stanje posledica administrativne politike investiranja, ki se ni ozirala ne na povpraševanje ne na razpoložljivo delovno silo.

"Stagnacija" je oblasti spodboda, da so začele popuščati v strogosti denarne in kreditne politike. L.1970 se bo po napovedih denarna masa povečala za okoli 12 odstotkov, bančni krediti pa za okoli 14 odstotkov. Podpredsednik zvezne vlade je ta skok opravičil takole: "Zahteva za znižanje predvidene stopnje rasti denarne mase bi neizogibno pomenila, da smo se odločili za počasnejšo gospodarsko rast in za zelo hude posledice, ki so pri nas znane kot nelikvidnost gospodarstva." (DELO 17.12.1969.) V odgovor na to je Roman Albreht postavil vprašanje, "ali naj našo gospodarsko politiko diktirajo ŽELJE o dinamiki gospodarskega razvoja ali znanstvena SPOZNANJA o naših realnih možnostih in pogojih". Tako se dilema zares postavlja, toda očitno so se oblasti že pred časom odločile za rast nasproti stabilizaciji, saj je nekmetijska realna proizvodnja že 1.1968 poskočila za 6 odstotkov, v prvi polovici 1.1969 pa celo za 13 odstotkov. Tudi zaposlenost se je od 1.1968 na 1.1969 povečala za 3.2 odstotka.

POSLEDICE POPUŠČANJA

Ekonomska filozofija za spremembo politike je misel, da je "glavna determinanta gospodarske aktivnosti raven in gibanje finalnega povpraševanja", kakor je dejal profesor Bajt na Bledu (DELO 21.11.1969.). Dodal je, da je "še precej neizkoriščenih zmogljivosti" in da je "količina denarja v gospodarstvu premajhna za obstoječo raven proizvodnje in cen". To so vsekakor teoretično utemeljene trditve pod enim pogojem: da je namreč struktura neizrabljenih zmogljivosti v skladu z dodatnim povpraševanjem, ki ga sproži povečanje denarja v obtoku.

Ravno o tem pa je treba na podlagi dosedanjih skušenj dvomiti. Profesor Bajt sam je v NAŠIH RAZGLEDIH 8. aprila 1967 napisal, da so "v našo ponudbo vgrajeni sistemski elementi, ki jih lahko štejemo za destabilizatorje" in je med temi destabilizatorji navedel "disproporce v strukturi produkcije, ki so deloma posledica nedodelanega sistema investicijskega odločanja". Ali je res prav ta nedostatek v zadnjih treh letih izginil, tako da bi sedaj stopnjo rasti že lahko dvignili na 12 odstotkov letno?

O tem je človek upravičen dvomiti. Predvsem je prehod od stroge k blažji denarno-kreditni politiki takoj pokazal posledice - tudi če bi denarno politiko kombinirali s fiskalno (JUGOSLOV. PREGLED sept. 1969) se v tem pogledu ne bi ničesar bistvenega spremenilo, ker so vzroki neravnovesja globlji. Da struktura povečane proizvodnje ni v redu, se je nemudoma pokazalo v tem, da so zaloge gotovega blaga začele spet čez mero naraščati. V prvi polovici 1969 so narasle za 11 odstotkov, kar je veliko, ker so bile že prej odvišen odstotek produkcije. Komaj je mogoče dvomiti, da bodo ob zvečanem porastu produkcije zaloge začele naraščati.

Drugi znak, da struktura produkcije ne more biti v redu, je nelikvidnost sama. Profesor Bajt sam je dejal, "da se denar seli iz gospodarstva k prebivalstvu". Po podatkih JUGOSLOVENSKEGA PREGLEDA septembra 1969, je bilo 1.1965 denarne mase v rokah gospodarstva 30 odstotkov, prebivalstva 22 odstotkov in ostalih sektorjev (predvsem družbeno-političnih organizacij) 48 odstotkov. V 1.1969 so se ti odstotki takole spremenili: gospodarski zmanjšal na 20, prebivalstveni povečal na 36 in družbeno-politični zmanjšal na 44.

Vse to ne more pomeniti drugega, kot da podjetja in družbeno-politične organizacije izplačujejo prebivalstvu do hodke, za katere nimajo kaj kupiti. Na nekaj podobnega tudi kaže skok v varčevanju, ki je od 1968 na 1969 naraslo kar za 37 odstotkov.

Vzrok tega otekanja denarja k prebivalstvu je, da se dohodki v podjetjih povečujejo ne glede na vrednost proizvodnje (proizvodi, ki jih ni mogoče prodati, seveda nimajo vrednosti ali samo zmanjšano, če jih je potrebno prodati pod ceno). V prvi polovici 1969 bi bili dohodki prebivalstva za skoro milijardo nižji, če bi se ravnali po produkciji. Posledica te "stroškovne inflacije" bi morala biti naraščanje cen, toda te očitno zaostajajo, dasi so 1.1969 življenski stroški narasli za 8 odstotkov. To mora biti delno učinek preostale kontrole cen, delno konkurence iz uvoza, ki dvig cen na nekaterih področjih preprečuje. V tej zvezi je omeniti, da je Jugoslavija 1.1969 uvozila za 8 milijard dinarjev več blaga kot izvozila (uvoz ca 26 milijard, izvoz ca 18 milijard).

Prav posebno pospešujejo otekanje denarja k prebivalstvu tista podjetja, ki delajo z izgubo. Takih je v prvi polovici 1969 13.5 odstotka s 20.5 odstotka števila zaposlenih. Še več je podjetij na robu rentabilnosti. Glavni razlog za izgube je neprilagojenost tržišču.

NOVE INVESTICIJE

Da bi kvalitetno izboljšali investicije, katerih zmaličenost v preteklosti - posebno pod administrativnim sistemom - je koren vsega zla, so prva leta po reformi 1.1965 skušali investicije omejiti. Pokojni profesor Bičanić je že 1.1957 dejal, da bi lahko dosegli več, če bi investicije omejili in izboljšali. L.1966 so bile investicije zmanjšane za 2 odstotka v primerjavi z 1.1965, 1.1967 za 10 odstotkov v primerjavi z 1.1966.

Toda zmanjšanje investicij ima seveda hude posledice za predimenzionirano težko industrijo, ki že tako le delno izrablja obstoječe kapacitete, kar se odraža na celotno gospodarsko aktivnost. Tako je končno vlada popustila in spet dovolila ali celo začela pospeševati investicije. L.1968 so narasle za 10 odstotkov.

Nova navdušenost za investicije je privedla do tega, da so investirali tudi tisti, ki za investicije niso imeli finančnega kritja. Po podatkih JUGOSLOVENSKEGA PREGLEDA septembra 1969, junija tega leta ni bilo kritja za investicije vredne 5.515 milijonov dinarjev, kar je približno petina investicij, ali celo še več. Tako podjetja, ki grade in dobavljajo opremo, postajajo nelikvidna. Še več, prav nobene garancije ni, da se je investiranje izboljšalo in da bo proizvodnja, ki jo bodo investicije končno dale, kaj bolj prilagojena povpraševanju kot prej. JUGOSLOVENSKI PREGLED navaja med vzroki za izgube podjetij "gradnjo objektov, ki jim niti v prvi fazi ni zagotovljena rentabilnost poslovanja" in že tako in tako "nezadostno izkoriščanje kapacitet". Zgrešene investicije lahko samo nadaljujejo začarani krog.

Vse to je le površna podoba tega, kar se godi v jugoslovanskem gospodarstvu. Vendar je mogoče reči, da bi bilo v sedanjem času veliko važnejše skrbeti za prilagoditev strukture in večjo elastičnost proizvodnje kot pa za hitrejšo stopnjo rasti, ki utegnejo stanje spet samo poslabšati in okrniti blaginjo prebivalstva. V tej zvezi je omeniti dvoje: DELO v začetku 1970 objavlja bilanco minulega leta po podatkih zveznega zavoda za statistiko in zmagoslavno piše: "Zasebni sektor, od katerega so toliko pričakovali in so celo zatrjevali, da bo pomagal odpraviti brezposelnost, je popolnoma

odpovedal. Pri obrtnikih, gostincih in drugih zasebnih delodajalcih je bilo 1.1968 zaposlenih 100.000 ljudi, lani pa 84.000, to je za 16 odstotkov manj." To je norčevanje iz samega sebe. Zasebni sektor ni padel, ker ne bi bil sposoben in prilagodljiv, temveč ker zasebnikom iz dogmatizma kako leto sem neprestano grozijo in jih kritizirajo. Če lo mnogi komunisti se zavedajo, da je to le v škodo celotnemu gospodarstvu in prebivalstvu.

Drugo: samoupravljanje bo končno treba reformirati tako, da bo dajalo delavcem vpliv na razmere, v katerih delajo, da pa ne bo zaviralo učinkovitosti in prilagodljivosti gospodarstva. O tem se danes v Jugoslaviji obširno govori, na kar kažejo tudi Kardeljeve besede, objavljene v RADU, sindikalnem organu, 28.11.1969. Tudi tu bo treba manj dogmatizma in več praktičnega čuta, seveda povezanega z občutkom za zdrave družbene odnošaje. Toda to bi bila snov za nov članek.

JERNEJ ROJ:

Odpisno pismo Jožetu Javoršku

ALI PRIPOMBE NA ROB KNJIGE "KAKO JE MOGOČE"

'Če boste v mojem nauku vztrajali, boste zares moji učenci; spoznali boste resnico in resnica vas bo osvobodila.' (Janez 8, 29)

Se spominjaš, dragi Jože, tiste pozne poletne nedelje, pisali smo šesti september in leto 1953., ko sem Te z Marcelom Schneiderom odkril za Celovško cesto v nekdanji pralni kuhinji, ki jo je bil kdo ve kdo spričo ljubljanske stanovanjske stiske preuredil v prijetno sobico. S Kamniškega sedla je preko Ježice pihal pravi jesenšek. Dišalo je po sprahani zemlji in zrelih jabolkah in zrak je bil krepak kot trikrat žgani šnops. In temu primeren je bil naš razgovor. Ti si bil pijan prostosti, kajti v avgustu so Te bili izpustili, jaz sem imel za sabo svojo prvo pesniško zbirko, Marcel Schneider pa, ki se je z mano pogovarjal v briljantni nemščini, je užival eksistencialistični ambient, Ljubljančani bi mu rekli "luknja", kamor si se bil z njim zaprl, da Vaju nihče ne bi motil pri snovanju Vajinega bodočega sodelovanja. Eleganten svetovljan Marcel je žarel ob moji razlagi, kako mislim s svojim ilegalnim literarnim klubom "ROJ" razbiti establishment slovenskega Parnasa. Moral sem te spominjati na Don Kihota, ko sem napadal Vidmarjevo buržoazno pozo na prestolu Slovenske Akademije znanosti in umetnosti. Obdan s paladini Ocvirkovega kova in v večnem sporu z Borisom Ziberlom, je bil Josip Vidmar takrat poslednji predstavnik stare predvojne Ljubljane, ki se je bila, črna v duši, rdeče prepleskala. On, Vidmar, pa se je bil obdal z vsem udobjem oblikovalcev ljubljanske mentalitete, ljubljanskih knezoškofov. Le-ti so istočasno potovali po birmah v tretjem razredu po čebuli in česnju dišečih vlakov. Partijski privrženci so jih smeli polivati z benzinom in zažigati. Stoično je prenašal takratni škofovski upravitelj Vovk zažigalno torturo, ki je dosegla pozneje v Saigonu in Zlati Pragi svetoven sloves. Slovenci imamo poleg samomorilnega rekorda tudi ta primat. Po logiki zapostavljanja malih narodov, pa ga nam najbrže ne bi priznali, če bi se pri mednarodnih sodiščih preklali zanj.

Protestanti, kajti v Primožu Trubarju korenini slovenski uporniški duh, so kot komunisti zavladali na Slovenskem. Tomaž Hren je te protestante katoliško reformiral, janzenisti pa so jim dali dokončen pečat. Vsa slovenska literarna elita se je zadnjih 150 let zamašala, da bi nekaj predrugačila na tem dejstvu. Na janzenizmu si je bil mladi slovenski komunizem zlomil zobe. Le renčal je še, ko se je dokopal na oblast, člani Partije pa so na skrivaj krščevali otroke, obhajali cerkvene poroke in po zaupnikih pošiljali denar preganjanim duhovnikom. Proti vetru tisočletne slovenske katoliške tradicije se ni dalo scati. Medtem, ko Ti še vedno trobiš v stari rog in govoriš in govoriš o marksizmu, ki da je zrasel iz slovenske zgodovine in slovenskih tal, prepevajo Tvoji partijci že davno zopet Marijine pesmi.

France Bevk, takrat predsednik Društva slovenskih književnikov po Vidmarjevi milosti, se je prelevil iz naprednega književnika v bizantinsko ponižnega in nič manj nevarnega administratorja. "Čuvajte se tega tostoritca!" mi je prišepetal Podbevšek, avtor napredne pesniške zbirke "Človek z bombami", ko sem se bil v klubu zapletel s temi nevarnimi stilisti v razpravo o vrednotah slovenskega pesništva in pesništva nasploh. Trdil sem bil namreč, da stojimo na pragu tehnokratskega obdobja in da bo človeštvo bodoče pesnitve sprejemalo le v algebraični obliki. Namesto jambov in trohejev bo jezikovni ritem vibriral integralno in diferencialno. Doktor Anton Ocvirk je dvignil ob tej drzni hipotezi svoje značilne obrvi in skušal temo razgovora osmešiti z elegantnostjo Sorbonca. Listajoč po moji zbirki, mi je dejal: "Opazoval sem vas zadnjič v Slonu. Izredno plešete!" Ob tej domiselni pripombi je profesor Ocvirk vdano pogledal Josipa Vidmarja in ta se mu je papeško nasmehnil, Ocvirk je žarel. Pa ne dolgo. Že ga je zadelo moje vprašanje: "Kako ste se počutili gospod profesor, ko ste po brucovanju vzeli s seboj Minattija in Zeleznova, pa ste v pijačnosti ali stanju spolne abnormalnosti - o tem naj se preklajo vaši biografi - hoteli v spalnici Zeleznova posiliti? To

vsaj on trdi, odkar ste ga v javnosti ozmerjali, da je tipičen predstavnik socialističnega realizma". S to pripombo, ki je danes ne bi več izrekel, je bila moja usoda med slovenskimi književniki zapečaten. Bil pa sem uporen in sem vsem hudičem navkljub objavil v Košarjevih 'OBZORJIH' leta 1959. svoje kratke zgodbe. Milena Godina, ki jo dobro poznaš, je moje pesmi nekajkrat recitirala na Radiu Maribor, Mitja Mejak pa mi je posredoval leto dni pred mojo emigracijo oddajo pesmi na RTV Ljubljana. Tajništvo za notranje zadeve me je takrat že dve leti zasliševalo in, ko so me hoteli za deset let zapreti, sem se čez noč znašel na Dunaju. Tu sem nekaj mesecev analiziral 'PRAVDO' in 'IZVESTIJA' za ameriško ambasado. Dunaj je bila zame trda šola preizkušnje. Tu se je takrat motovilo petnajst tisoč registriranih agentov. Vzhod in Zahod sta tu na eleganten način merila svoje moči. Tisti, ki so hoteli kršiti nenapisani kodeks nabave in prodaje vesti, so bili čez noč mrzli. V časnikarskem klubu 'Concordia', največji evropski borzi političnih vesti in čvek, si lahko rodal vse, kar si imel na zalogi. Kupčija pa ni bila zakonita, če nisi istočasno kupil nekaj laži. Tu sem začel urejevati svoj beograjski, zagrebški in ljubljanski arhiv. In, glej, dragi Jože, naenkrat odkrijem med knjigami, ki sem jih bil vzel seboj v pregnanstvo Tvoje 'Partizansko liriko'. Na prvi strani stoji Tvoje posvetilo:

'SPOMNI SE OBLJUBE, DANE DNE 6. SEPT. 1953,

DRAGI JERNEJ ROJ! TVOJ JOŽE BREJC'

+

Najino prijateljstvo je bilo kratkotrajno. Trajalo je en sam dan. Pri DELAVSKI ENOTNOSTI sem bil takrat filmski kritik in, ker sem bil intervjuval Marcela Schneidera in ta intervju objavil, sem izgubil status časnikarja za vse čase komunistične vladavine na Slovenskem. Zgodilo se je to takrat, ko je Jože Potrč objavil v POROČEVALCU svoj napad na Andre Cayata in njegov film "Vsi smo morilci...". Jože je s kmečko logiko mislil, da si lahko vsak gledalec po tem filmu izračuna morilsko potenco partizanskega gibanja. Ja, šel je ta Potrč še dalje. Vrtal je v psihologijo doraščajoče mladine, ter prišel do zaključka, da bi bila ta mladina v stanju nekega dne videti v narodnih herojih notorične morilce, ki so iz veselja do poklicnega ubijanja kot soldniki ali 'Landsknecht' počenjali svoja junaštva. Tisti, ki so preživeli bratomorno klanje, so dobili kot soldniki svoje narodno-herojske penzije.

Njihovo žalostno usodo najbolj zgovorno izpričuje Tone Vidmar-Luka, ki so ga bili postavili za direktorja nekega ljubljanskega podjetja, pa se je spečal ta utrujeni narodni heroj s svojo tajnico. Njej, tajnici, pa utrujeni narodni heroj ni bil dovolj in zapravila je bila, potentna kot je bila, nekaj deset milijonov starih dinarjev na svojih izletih k svojim mednarodnim ljubčkom - mornarjem vseh ras in narodnosti - v nočnih zabaviščih Opatije in Reke. Gospodarski čudež je potrkal na vrata partizanskega samoveljčja. Ko je UDBa pregledovala klaverni manjko Lukinega 'samoupravljanja', je Luka znorel. Vdril je v zloglasno Slavijo, kjer so nekoč zasliševali udbaši belogardiste in fašiste, pozneje zaslužne prvoborce - staliniste in končno liberalne socialiste. Drastično, kot da juriša belogardistično gnezdo, je Luka metal skozi okna pisalne stroje, stole in mize, trgal arhive in jih teptal. Pozneje je na Studencu, kamor so ga odpeljali med prominentne živčnike, trdil, da je imel občutek neizmernega zadovoljstva. Po dolgih letih zatišja in birokratske krame, ki jo je preal prepuščal drugim, so zopet vsi govorili o njemu, o Luki. Nekega dne je preskočil studenški zid, se v ljubljanskih oštarijah do smrti napil in odkorakal do grobnice narodnih herojev. Tu je dvignil s svojimi herojskimi močmi pokrov grobnice in se pripravil na obrambo s svojo parabelo. Pozneje je pripovedoval dvema talentiranima alkoholikoma, Bogotu Kramarju in Saši Kralju - poznaš ju, dragi Jože, bila sta prisotna, ko si eksperimentiral v svojem stanovanju občutke obešenca na talentiranem Danetu Zajcu - da je tu doživel svoj pokop. Ne zares, le v deliriju. "Tu bom crknil, heroj med heroji!" so se bila zapanila njegova usta. Na ljubljanskem Starem trgu je doživljal v blodnjah pravi avtodafé. Sodil mu je Vidmar v škrlatu, obdan s kanoniki, člani CK-aja, Miha Marinko je bil njegov krvnik, ljudstvo pa je prepevalo partizanske melodije in vzklikalo: 'Za Partijo, za Tita, na grmado s krivovercem.' Slovesno so vrgli v ogenj najprej njegova ljubljena odlikovanja, nato ga je Miha počasi davil - ne zares, v deliriju - in nato pri polni zavesti zagorel v mrzlem ognju svojih blodenj. Iz prelepih sanj so ga zbudila vojaška povelja in v trenutku je bil pri sebi. Oblegal ga je cel bataljon udbovcev in sam Miha Marinko ga je moral na kolenih prositi, da je zlezal iz grobnice.

Izkušnje, ki jih je spričo raznih Luk in Dakijev - da Te spomnim le Dakijevih partizanskih manevrov na Bledu, kjer je ta cvet herojstva s svojim streljanjem pregnal skoraj vse turiste v nekaj urah iz tega nebeškega křajja - nabral CK ZKS, bi bile vredne obdelave kronista. Gospodarstveniki so začeli dokazovati politikom, da moderna infrastruktura nima nič skupnega s partizansčino. Tako je prišel CK do zaključka, da je treba narodne heroje ozdraviti od heroizma. Po nepisanem zakonu Luki niso smeli niti v norišnici odvzeti njegove parabele. Ta pravica je pridržana le Maršalu samemu.

Kazno je bilo, da je usoda narodnih herojev zapečaten. Prišli naj bi vsi brez izjeme v rekreacijski center Gutenbüchel (nekdanji dvorec tovarnarjev Woschnaggov). Si lahko predstavljaš, Jože, narodne heroje, ki se kot martinčki pečejo v soncu in obujajo spomine na nekdanje podvige. Pri tem pletejo nogavice, sestavljajo mozaike in slikajo divje podobne svojih vizij. Daki pripoveduje kako je na Sodražici pekel Balantiča, Ris, ki sicer ni narodni heroj, pa se smatra za nekaj sličnega, joka za Kajuhom. Rekreacija herojev pa je bila le delno izvršena in tako trpite še vedno pod njihovo samovoljo

in terorjem. Nasploh jih imate preveč, teh kraljevičev Markov. V kapitalističnih deželah bi jih že davno izvozili kot soldnike v Biafro, Vietnam in Kongo. Kaj češ, infrastruktura ne pozna usmiljenja s svetinjami, ki nič ne prinašajo, nasprotno, ki zrejo narodni dohodek.

Preden se naprej pogovarjava, morava razčistiti vprašanje izdajstva. Kdo je koga izdal? Opoziciji, ki beži v inozemstvo, mečete naprej, da izdaja domovino. Spor s Partijo ni izdaja domovine, kajti Partija je manjšina, ki trenutno še vlada, domovina pa je zame vsa opozicija, ki se ne sme organizirati. Vidna je le na pokopališčih v mrliških vezah. Tako so bili v Velenju odprli novo pokopališče s štirimi mrliškimi vezami: tri so opremljene s križem, le ena sama z zvezdo in rdečim žametom. Volitve po slovensko: 75% proti režimu in ideologiji, 25% za režim. Tako bi nekako izpadle svobodne volitve, tako bi volilo ljudstvo, če ga za vrat ne bi držale 'napredne' pesti Partije.

Politika pa je umazana stvar in midva ne misliva politizirati. "Kot vlačuga si, bolj ko te ljubim, bolj se mi odmi-kaš." je baje rekel Ivan Cankar, ko je pogorel kot kandidat socialne demokracije za dunajski parlament. Napisal je Hlapca Jerneja in odkril prečiščeno krščanstvo.

Midva se nisva več videla po tistem usodnem septemberskem dnevu, ki nosi v sebi kali moje emigracije. Nisva se hotela več videti po vsem tem, kar se je bilo zgodilo. Igral si umazano vlogo lažnivca, ko so te vprašali, če me poznaš. Tajniku Društva slovenskih književnikov, Potrču, si dal pismeno izjavo, da je moj objavljen intervju z Marcelom Schneiderom plod zlaganosti in domišljije. Podpis Marcela Schneidera, ki sem ga dobil ob koncu intervjuja, me je obvaro-val pred procesom, ki ste mi ga hoteli naprtiti.

Ivo Stopar in Ivan Mrak sta mi ostala zvesta v dneh moje izolacije na Gallusovem nabrežju, kjer sem si uredil stanovanje v izložbenem oknu opuščene starinarne. Janez Ovsec, ki je s polkovnikom Šivicem tudi spadal v krog ROJ-a, mi je z grozo pripovedoval, da se je v tej starinarni bil nekdo nekoč obesil. Kipar Batič je tu snoval svoje rahitične plesal-ke in neke med svojimi spominekami sem dolgo nosil s seboj osnutek slovenske Venere, ki sem jo bil našel v velikem kupu ilovice, ko sem se vselil v njegov prvi atelje. Kot svetinjo sem jo dolgo časa ovijal v vlažne krpe, nekega dne pa je razpadla. Osem let se že klatim po metropolah Evropskega skupnega tržišča.

Na Gallusovem nabrežju sem študiral z Mrakom Budo, tu sem spoznal pred Tvojim prihodom iz zapore Franca Strmčnika, nekdanjega pedagoga, ki je bil zapeljal v "greh" svojo učenko in je sedel nekaj časa s Teboj v zaporu. Čakal je, da prideš med nas, kot čakajo Izraelci svojega Mesijo. Včasih sem Francu, ki je prenočeval na slami pod stopnicami, ki so vodile v sobo, kjer je živela njegova žena z dvema otrokoma in delila mali prostor s tremi mlekaricami, opral hlače. V obupu se je rad napil in spustil vodo. Franc je bil nor na Tvoje sposobnosti. Kot talisman je nosil s seboj prepis pesmi, ki si jo Ti bil napisal svojemu sinuku iz zapore. Toda takrat si se pisal še Jože Brejc, bil si razočaran revolucionar, ki je prisegal na svobodo. In prav princip svobode si bil izbral, ko si prišel iz zapore. Morda je kljub Tvoje tragike prav v tej drobni pesmi. Poišči jo med svojimi zapiski iz zapore in razumel boš, kako je bilo mogoče, da Te je sin zapustil v cvetu svoje mladosti. Sin je pričakoval očeta, ki mu bo nadomestil mater, kremenitega Slovenca, ki se bo spoprijel z vsemi hudiči na Slovenskem. Ti pa si prišel iz zapore prepleskan s partijskimi parolami, ki so vsled Tvojega poznavanja pariškega esprija, francoskih mislecev in dobrega poznavanja gledališke kulture zvenele svetovljan-sko. V Parizu, kjer si bil do svojega odpoklica vojaški ataše in tako kot član Kardeljevega štaba posredno podrejen Molo-tovu, si bil soudeležen na mrcvarjenju slovenskega ozemlja. Ganljivo pišeš, kako ste bili iz slovenskega narodnega tele-sa izrezali tri metropole Slovenstva, Trst, Gorico in Celovec. Imel sem občutek, da točiš krokodilje solze. In zlagano kot je to Tvoje pričevanje, je bilo vse Tvoje početje, potem ko so Te bili izpustili na svobodo, predčasno, s Tvojim pod-pisom, da boš vse življenje delal za policijo, da boš vedno njen zaupnik. Postal si eden od treh milijonov UDB-inih za-upnikov in sodelavcev, ki jim je UDB-a za ceno sodelovanja brisala večji del kazni.

Mladina zna misliti in Tvoj sin Te je spoznal. Tu ne pomaga nič. Morda je dobro, da Ti citiram Dostojevskega: "Zmota je vedno opravičljiva. Zmota je često nekaj zelo dobrega, kajti lahko Te vodi k resnici. Zmote so tako rekoč postaje na poti k resnici." Izpovedoval si nesmisel, moj Jože, nesmisel, na svoj originalni način. Če Te ne bi poznal, bi Ti dal poljub za Tvojo izpoved. Tako pa...! Kdo, ki Te ne pozna, naj tukaj loči zrna od plev. Godlja, prava prav-cata godlja je Tvoja izpoved, ki bo enkrat, ko se srečava iskreno zvenela, če ne boš preje končal kot notorični pijanec. V zaporu si bil Jože Brejc, ko so Te izpustili, si postal Jože Zemljan, sedaj si Javoršek. Tvoje žene nisem poznal. Klan-jam se njenemu spomínu. In Tvoj sin se je žrtvoval za Tebe, ko je spoznal jalovost Tvojega početja. Odšel je v skraj-nost s svojim šovinističnim klubom, ko je hotel rešiti, kar se rešiti da. Ti si se bil ponudil članom kluba za predavatelja, pa Te niso hoteli sprejeti v svojo sredino. Bil si jim sumljiv. Niso Ti zaupali. Tvoj sin je vedel to, kar tudi Ti veš, pa nočeš videti. Na vodilnih položajih v gospodarstvu sedi v Sloveniji vedno več odsluženih srbskih oficirjev. Aklimatizirali so se, vnesli pa so v slovenska podjetja čaršijske navade.

"Mafija je to!", mi je ob priliki razgovora v svoji vili nad Velenjem dejal Luka - Leskošek. "Najraje bi vzel mašinko v roke in jih pobil!" Mislil sem si: "Zdaj smo pa tam... vsi smo morilci." Iz Luke je bila takrat izbruhnila vsa logika slovenske partizanščine: Ljudje se lažje pobijajo kot prepričujejo.

Ko sem leta 1965. kot priložnostni sodelavec Radia Svobodna Evropa dobil v roke Bulatovičev rokopis igre "Godo je došao", sem se Te znova spomnil. Čakala sva Te s Strmčnikom, kot pričakuje ljudstvo v Bulatovičevem saltu mortale Godoa. Godo je prišel in začel kavšati vse, kar mu je prišlo pod roko. Tako tudi Ti. Bil si spolno izlakan in zaznamovan s pečatom Judeža Iskarijota. Ker si bil pa povrh vsega še inteligenten, si med slovenskimi kulturniki zlahka igral vlogo zlodja v pohujšani dolini Šentflorjanski. Kadar se boš uprl svoji ljubljani partiji, boš doživel katarzo. Dvomim pa, da bi bil zlodej zmožen upora. Celó v nebesih so bili nekoč izvedli revolucijo, le v peklu je ostalo vse pri starem. Tu se nič ne izpremeni. Jaz pa Ti rečem: "Zlodej sem, zlodej tja! Upri se! Več kot sina nisi mogel izgubiti s svojo Jeraščino."

Kako je mogoče, je pokazalo slovensko ljudstvo ob priliki cestnega spora z Beogradom. Neznane roke "samoupravljalcev" so takrat z velikimi črkami pisale na pokopališke zidove: "KAM VODIJO POTA SOCIALIZMA!?" "Na britof" je vzdihnilo slovensko ljudstvo. Maršal Tito pa je, kot je bilo to vidno iz nekega tajnega protokola, vzkliknil na Brionih, kjer se je kopal v soncu in samoveličju: "Otiči ču za Sloveniju i Hrvatsku. Pokorit ču sa svojim proleterskim brigadama ove šoviniste!" Iz pohoda pa ni bilo nič, zakaj proletarci so se bili že davno povampirili.

Je mislil pri tem tudi Tvojega sina pokoriti, Tvoj Maršal, ki je postal maršal na predlog Josipa Vidmarja. Tudi Vidmar ima sina in z njim svojo tragedijo. Tit Vidmar, ki smo ga bili nekoč zmerjali za Sinjebradca, je napravil očetu ogromno denarno, Slovincem pa kulturno škodo. Imeli pa so Vidmarji eno čudovito lastnost. Tragedija slovenskega ljudstva jih ni nikoli vrgla iz tira. Nekoč so se pisali za Wiedmayerje. Začeli so svojo kariero kot popravljalci dežnikov in zanje je bila politika le investicija na dolgo roko. Tako so postali inženirji, šahisti svetovnega slovesa, atomski strokovnjaki, esejisti in divji vozači na avtomobilskih tekmah. Josip Vidmar je vse prekosil. Povzpел se je do nekronanega suverena med Slovenci. Ko se je slovensko narodnostno vprašanje prvič vidneje zaostrilo leta 1965, je Vidmar situacijo ocenjeval kot oddaljeno bliskavico. Medtem ko so se politiki prekljali za slovenščino, se je on z največjim mirom ukvarjal v DELU z estetiko Jurčičevega Doktorja Zobra. Kot esteta ga izredno cenim, tega salamandra Vidmarja. Jezikovno je dognan kot Župančič.

+

Oktober leta 1967. sem imel dvournó predavanje pred maturanti Aventinusove gimnazije v Burghausenu. Tu sem med drugim omenil svoje gledanje na krizo današnje mladine, ki jo skušaš s svoji knjigi prikazati kot slovenski problem: "Tabuji so padli, predstava naših očetov o Bogu je mrtva. Bog ni mrtev, le božja zamisel naših očetov se je zrušila in sesula v prah. Mladina, oropana slehernih iluzij, pa je segla po mamilih. Seks, mamila in alkohol so sredstva, s katerimi želi mladina premostiti obdobje praznine brez božje predstave. Nov božji lik bo rezultiral iz raziskave vseмирja."

Do takrat pa bo preteklo še mnogo vode. Premnog slovenski nadebudni mladenič bo končal kot samomorilec, na tisoče mladih ljudi na Zahodu bo končalo v norišnicah in cvet ruskega literarnega odpora bo doživljal katarzo na prisilnem delu v Sibiriji.

Preden končam, še beseda o Kocbeku. Edija nisi nikoli dojel. Edi je učitelj, rabi, glas vpijočega v puščavi. Njegovi učenci so ga vsi zapustili in izdali. Ni jim pa uspelo, da ga križajo. In tako doživlja Kocbek na stara leta uspeh, ki ni bil Tebi nikoli dan. Mladina ga posluša. Tebe ni hotel poslušati niti Tvoj sin.

In še tolažilna misel, ki naj Ti da slutiti, da Tvoj sin ni mrtev. Živim po principu: "Živi živimo v Bogu, mrtvi oživimo v Bogu." Kdo me more ubiti!

Tvoj sin, lahka mu bodi zemlja slovenska, je s smrtjo izbral le popolnejšo obliko življenja.

Bog s Teboj, Jože! Vesel bom Tvojega odgovora.

Tvoj

JERNEJ ROJ

Nekje na Bavarskem

21. januarja 1970.

Lani je stopilo v Zvezo komunistov Slovenije le nekaj nad 2000 novih članov. Tako je ZK Slovenije organizacija z najstarejšimi člani v Jugoslaviji, ker je le 16% članstva mlajšega od 27 let. V slovenski avantgardi delavskega razreda je 28% delavcev in od teh je samo 8% nekvalificiranih delavcev. - Lani je več kot 74 milijonov ljudi prekoračilo jugosl. meje, kar je bilo 20% več kot leta 1968. Od teh je bilo 53.5 milijonov tujcev (prirastek 16%) in 20.6 milij. Jugoslovanov (prirastek 23%). Čez meje se je pripeljalo več kot 20 milijonov motornih vozil (prirastek 17%), od katerih je bilo 15.6 milij. tujih (prirastek 14%) in 4.6 milij. domačih (prirastek 30%). V maloobmejnem prometu je šlo čez meje 24 milij. tujcev in 7.5 milij. Jugoslovanov, skupaj 31 in pol milijona oseb in 10.2 milijonov avtomobilov.

DEŽELNOZBORSKE VOLITVE NA KOROŠKEM

SLOVENCI SE ODPOVEDO SAMOSTOJNEMU NASTOPU. ZAKAJ?

(Na Koroškem bodo imeli 22. februarja deželnozbornske volitve. Narodni svet koroških Slovencev je priporočil demokratičnim Slovincem, naj volijo Avstrijsko ljudsko stranko. V naslednjem priobčujem dopis iz Koroške. Urednik.)

Zadnje deželnozbornske volitve na Koroškem so bile v značaju samostojnega nastopa koroških Slovencev. Narodni svet se je za tak nastop odločno zavzel in vložil slovensko listo "Koroška volilna skupnost". Nositelj liste je bil pliberški podžupan Mirko Kumer, dolgoletni predstavnik koroških Slovencev v Deželni kmetijski zbornici. Pri zadnjih deželnozbornskih volitvah, 14. marca 1965, je bilo oddanih za slovensko listo 4272 glasov. Sicer koroški Slovenci niso dosegli deželnozbornskega mandata, vendar so mogli biti z uspehom kljub temu zadovoljni. Visokošolec F. J. Bister je v MLADJU 6 obširno komentiral izide teh volitev ter govoril pod značilnim vzglavjem "Po vigradnem poletu" o očitno zgodovinskem dogodku med koroškimi Slovenci v drugi polovici našega stoletja. "Poleg državne gimnazije za Slovence v Celovcu si je na političnem polju ljudstvo po svojih zastopnikih in voditeljih odprlo novo dobo. . . Samostojni nastop je. . . vzdramil spečo plast ljudstva in zaoral globoko brazdo samozavesti slovenski narodni skupnosti na Koroškem." "Dejstvo je", je zapisal Bister, "da si mora tudi manjšina ustvariti svojo samostojno in neodvisno narodnopolitično eksistenco."

Za uresničitev te zamisli je imelo novo vodstvo Narodnega sveta od 13. oktobra 1968. dalje, ko je prišlo do spremembe v vodstvu, poldruge leto na razpolago. Ni mogoče prezreti dejstva, da bi bilo možno medtem pripraviti vse za samostojen nastop, ki bi mogel tokrat zajeti najširši krog koroških Slovencev. Ni dvoma o tem, da je imelo sedanje vodstvo Narodnega sveta edinstveno priliko, da uresniči strankarsko-politično alternativo, ki bi je prejšnji predsednik NSKS dr. Inzko zaradi svoje masivne podpore Mohorjevi družbi in duhovniku Tomažiču v zvezi s sporom med študenti in rektorjem doma 'Korotan', ne imel na izbiro. Dr. Inzko bi se mogel zavzeti za samostojen nastop desnice - kot leta 1965 - ko je po dolgotrajnih pogajanjih z Avstrijsko ljudsko stranko nato presenetil politično javnost s samostojnim nastopom koroških Slovencev pri deželnozbornskih volitvah.

Kakšna strankarsko-politična alternativa ni imela po 13. oktobru 1968. svojega nosilca ter ni bila uresničena? Brezdvomno je imelo novo vodstvo NSKS možnost, da prodre na Koroškem s sledečim manjšinsko-političnim konceptom: Po izvolitvi bi novi predsednik NSKS dr. Vospernik moral ustanoviti takoj koordinacijski odbor za izvedbo deželnozbornskih volitev 1970. V tem odboru bi morale biti zastopane vse politične grupacije, ki so pričakovale od novega predsednika uresničitev svojih političnih teženj. Ni mogoče prezreti dejstva, da so se prav visokošolci zavzemali v preteklih letih za samostojen nastop

vseh koroških Slovencev pri deželnozbornskih volitvah, še več: za spojitev obeh političnih organizacij koroških Slovencev v eno. Zagovornike istih političnih ciljev je treba iskati v vrstah Mladjevcev, da je ideja med Slovenci na Koroškem glede enotnega nastopa Slovencev pri volitvah slej ko prej živa, pa je itak znano. V koordinacijskem odboru za izvedbo deželnozbornskih volitev bi morale biti zastopane sledeče organizacije in skupine: Narodni svet koroških Slovencev, Klub slovenskih študentov na Dunaju, Koroška dijaška zveza, Klub 'Mladje' in 'Slovenska levica'. Ne mislim tu na 'Zvezo slovenskih organizacij', ki podpira pri volitvah na Koroškem dosledno socialistično stranko. Saj bi njih predstavnike tudi tokrat nihče ne predrugačil, temveč imam pred očmi 'Slovensko levico', ki bi jo mogel uresničiti - po vzorcu pisatelja Borisa Pahorja in drugih v Trstu - na Koroškem kot sodelavec levice glavni urednik MLADJA Florian Lipusch.

Prvi val zborovanj bi moral izvesti koordinacijski odbor takoj po občnem zboru Narodnega sveta, temu valu zborovanj bi moral slediti drugi in tretji val, ob taki dinamiki bi teren začutil, da so zares nove sile na delu. Vse bi bilo osredotočeno v leto 1970, v prodoren uspeh pri deželnozbornskih volitvah. Da bi ob taki pripravi omejenjene politične grupacije z Narodnim svetom prodrle, o tem ni dvoma. To tembolj, ker so bile v narodu vse sile usmerjene v to. Prepričan sem, da bi izid volitev prisilil tudi 'Zvezo slovenskih organizacij na Koroškem' (torej levico) in Ljubljano, da spremenita glede Koroške svoj strankarsko-politični koncept. Skupne akcije koroških Slovencev na prosvetnem polju, skupna izvedba prvih Koroških kulturnih dni, sedanja politična situacija v deželi, ko so nastopile v zadnjem času vse nemške stranke z deželnim glavarjem na čelu proti koroškim Slovincem, ker je hotela kupiti Mohorjeva družba v namen dijaških domov samostan Vetrinj, bi možnost uspešnega nastopa pri deželnozbornskih volitvah močno povečale. Danes je ta prilika zamujena.

Izid volitev s koncentracijo vseh političnih sil na Koroškem bi dokončno tudi pokazal, ali je vključevanje koroških Slovencev v večinske stranke neizogibno, ali pa je edino pravilna pot za koroške Slovence samostojna strankarsko-politična dejavnost. To vmesno politično fazo je novo vodstvo Narodnega sveta preskočilo. Novi predsednik dr. Vospernik je navezal razgovore z Avstrijsko ljudsko stranko (krščanskimi demokrati) tam, kjer jih je dr. Inzko prekinil. Šel je korak naprej ter ne bo podprl Avstrijske ljudske stranke le pri državnozbornskih volitvah, temveč ob močni opoziciji v lastnih vrstah s parolo "pozitivne nevtralnosti" (Zaključek na 13. strani)

Problem kulturnega ustvarjanja v našem času

ŠE ENKRAT O DOGODKIH PRI SLOVENSKEI KULTURNI AKCIJI

Pod zgornjim naslovom sem poslal poleti 1969 dr. Tinetu Debeljaku, sedanjemu predsedniku SKA v Buenos Airesu, pričujoči članek, ki pa ga v Glasu SKA niso objavili. Septembrska številka GLASA sicer omenja moj članek v KLICU TRIGLAVA (št. 361, junij 1969), obrobno ga omenja tudi Jurčecov SIJ SLOVENSKE SVOBODE. Kljub napovedim pa ni v teh glasilih nikake razširitve informacije. Ker se mi zdi, da je vprašanje kulturne svobode in vprašanje svobode pluralizma različnih umetniških tokov tudi eno od osnovnih vprašanj človekove eksistence nasploh, eksistence, katero garantira tako deklaracija o človeških pravicah Združenih narodov, kot tudi ustanovna karta pisateljskih P.E.N. klubov, katerih član je dr. Tine Debeljak nekoč bil, objavljam do sedaj neobjavljeni članek v nekoliko skrčeni obliki na tem mestu.

Nižja Avstrija, 21.12.1969.

Strukturalni premiki, ki so se zadnje čase izvršili v slovenskem zdomskem (Slovenska kulturna akcija) in tudi zamejskem (n. pr. spremembe v reviji MOST) tisku, nas silijo, da spregovorimo o položaju slovenske kulture tu za mejami matične domovine in širom po svetu, da spregovorimo o nalogah, ki bi jih naj slovenska kultura ta čas imela, in da razmislimo o tem, kaj umetnost sploh je, oziroma kaj naj bi bila.

Vse diferenciacije, ki so se med nami izvršile, nosijo v sebi nevarnost, da paralizirajo naše svobodno delo, po drugi strani pa kažejo tudi dobre strani, saj nas kar silijo, da na novo uredimo položaj naše kulturne aktivitete in nje nih tvornih sil.

Dobre strani tega novega položaja so v tem, ker se sedaj jasno kažejo obrisi front med zmernejšimi in radikalnejšimi skupinami. Zaradi težavnega položaja v zdomstvu (finančni problemi, problemi sodelavcev in naročnikov in podobno) pa bi morali najti pot, ki bi zadovoljila tako našo različnost kot tudi našo podobnost, to pa je pot enotnosti v raznolikosti.

Slovenska kulturna akcija bi mogla biti zbirališče tvornih demokratičnih umetniških moči, toda ravno ob tem bi morala znati pritegniti tudi mlade sile v zdomstvu in zamejstvu, a morda tudi v domovini.

Jasno je, da raste delo Slovenske kulturne akcije iz etičnih temeljev krščanstva (in ravno v domovini smo etičnost v kulturi velikokrat pogrešili), vendar bi ravno SKA kot verjetno izrazito centralna zdomska ustanova morala biti pluralistično odprta za vsak nrvstven izpovedni način; taki pa niso le načini iz korenin krščanstva.

Ob vsem tem pa velja spregovoriti tudi o sami umetnosti. Zdi se mi, da se vedno bolj vidi prav v novi literaturi, da je umetnost predvsem umetnost, da se iz vseh ideologij in politik rojeva predvsem kot to, kar je njena bistvena struktura: namreč umetniško. V njej predvsem vidimo estetsko suvereno organizirano strukturo različnih umetniških znakov, ki v svoji medsebojni komunikaciji ustvarjajo poseben živ organizem. Nova slovenska literatura (n. pr. Lojze Kovačič, Peter Božič, Rudi Šeligo, Gregor Strniša, Dominik Smole ali Dane Zajc) hoče biti predvsem čisto umetniško dejanje. Zato se zavestno otesa vseh ideologij in tendencioznih postulatov; je predvsem zato, ker je. Seveda pa se da v celotni literaturi (tudi starih obdobjih) ugotoviti to bistveno umetniško umetnosti; eden prvih, ki je tako na Slovenskem delal, je bil Žigon s svojimi interpretacijami Prešerna, ki kar kliče po strukturalnih analizah.

Seveda zdrže strukturalno interpretacijo le suvereni umetniki (na Slovenskem recimo Prešeren, Jenko, Tavčar, Cankar ali Balantič), saj odpadajo določeni izvenestetski kriteriji (ideologija, politična opredeljenost in podobno). Toda taka interpretacija ravno dokazuje, da kulture ne moremo politično obseči in da spadajo v slovensko kulturo tudi emigrantski pisatelji, saj niso umetniki zato, ker so emigranti (oziroma niso ne-umetniki, ker so to), temveč so umetniki (če so res) le zaradi suverene estetske organizacije svojih del.

Posebna naloga kulture v zdomstvu bi obstojala tudi v tem, da bi povdarjali transcendentni pomen umetnosti, njeno rast v svetove, ki presegajo ta svet, njeno idealističnost, ki je umetniška varianta tistega, kar je zgrajeno v religiji na čisto specifičen način. Povdarjati bi morali tudi njeno kritičnost, ki v adekvatnem komuniciranju z estetskimi verigami v delu ustvarja svojevrstno moč umetnosti, ki jo izžarevajo le velika dela. Povdarjati bi morali tudi njeno povezovanje različnih sestavnih delov tega sveta v estetski organon, v katerem kljub vsej partikulaciji še najdemo določeno harmoničnost sveta, harmoničnost prav v diferenciaciji.

Predvsem pa bi bilo potrebno gledati strpno na različne tokove v umetnosti, od tradicionalnih smeri pa prav do bistveno avantgardističnih. Znani ruski formalist Šklovski je jasno pokazal, da ni v kulturi le enega toka, temveč da jih je vedno več, le da je zdaj ta ali oni v ospredju (oziroma v modi). Na podlagi teh spoznanj bi morali spoznati, da je bistvo plodne kulturne atmosfere prav njena raznolikost, njeno prelivanje različnih tokov, njeno odpiranje za najrazličnejše duhovne tokove sveta, njena odprtost.

Moje skromno mnenje je le eno: če imamo kako šanso, potem jo imamo le v tem, da smo po vseh peripetijah in diferenciacijah odprti in tolerantni. To ne pomeni, da moramo spremeniti svoja duhovna spoznanja. Nasprotno, to pomeni, da bodo naša duhovna spoznanja stopila v tvoren kontakt z drugače mislečimi akterji, da bodo našla pot med plasti slovenskega ljudstva in tam kot suvereni svetovi eksistirala dalje.

KOROŠKE VOLITVE

(Zaključek z 11. strani)

nosti napram Avstrijski ljudski stranki" to dejansko tudi na deželni ravni. To je bilo možno le, ker se po zadnjem občnem zboru Narodnega sveta tudi 'Mladje' ni več zavzemalo za samostojen nastop koroških Slovencev pri deželnozborskih volitvah. Medtem ko se je zastopnik Koroške dijaške zveze v PROBLEMIH, torej v zvezinem glasilu, navduševal še pred kratkim za samostojen nastop koroških Slovencev pri deželnozborskih volitvah, je to zahtevalo kot predstavnik Koroške dijaške zveze v Narodnem svetu na zborovanju NSKS 21. decembra 1969. opustil ter predlagal za volitve zadržanje "aktivne nevtralnosti". Tudi predsednik Kluba slovenskih študentov na Dunaju je zapisal v zvezi z deželnozborskimi volitvami v SLOVENSKEM VESTNIKU dne 9. januarja 1970, ko je poročal o predavanju dr. Vospornika pred Klubom slovenskih študentov: "Predsednik dr. Vospornik je menil, da samostojen nastop ne more biti uspešen, kajti ni izgledov, da bi s samostojnim nastopom dosegli mandat. Propagiral je "pozitivno nevtralnost do" Avstrijske ljudske stranke. To "nevtralnost" tolmači nekoli ko po svoje, kar so ga navzoči tudi opomnili. "Predsednik kluba nato resignirano dostavlja: 'Morda se bo za nevtralnost našla kaka druga beseda.' Nikjer torej iskricice kakega poleta."

S terensko akcijo za samostojen nastop koroških Slovencev pri deželnozborskih volitvah bi dali študentje tezo svojim argumentom tudi glede zadržanja v zvezi z visokošolskim domom 'Korotan'. Ker dunajski in celovški demonstraciji ni sledilo konkretno delo na terenu, je marsikdo od tistih, ki so videli v nastopu študentov spomladi 1968. intelektualno samostojnost, korajžjo, nenačezanost na stare oblike firme itd. medtem močno popravi svoje mnenje.

Koroški Slovenci so po letu 1945 nastopili prvokrat leta 1949 pri deželnozborskih volitvah s slovenskimi li-

stami. Za 'Krščansko ljudsko stranko' (Narodnega sveta) je bilo oddanih 4644 glasov, za 'Demokratsko fronto delovnega ljudstva' - torej za slovensko levico - pa 2095 glasov. Za en deželnozborski mandat bi bilo potrebnih skoraj 7000 glasov. Leta 1953 je levica podprla pri volitvah že socialiste, medtem ko se je Narodni svet zavzel ponovno za samostojen nastop s svojo listo 'Kršč. demokratske stranke'. Za slovensko listo je bilo oddanih 3880 glasov.

Po dvanajstih letih je vložil Narodni svet (1965) pri deželnozborskih volitvah spet slovensko listo. Za 'Koroško volilno skupnost' je bilo oddanih 4272 glasov. Slovenci so napredovali, kljub temu, da so levičarji spet podprli socialiste, skoraj za 400 glasov. Naj še omenim, da bo prišlo po deželnozborskih volitvah letos do spremembe deželne ustave. Ker je na Koroškem že nad 500.000 prebivalcev, imajo ti pravico, da jih zastopa v koroškem deželnem zboru večje število poslancev (doslej 36, po spremembi ustave pa 48 poslancev). Za dosego enega deželnozborskega mandata bo potrebnih v bodoče torej le še 5500 glasov.

Drži, da se je desnica na Koroškem vedno borila s finančnimi problemi, vendar bi imeli koroški Slovenci za tako širok politični koncept in ob idealizmu mladine pri volitvah s samostojnim nastopom gotovo veliko razumevanja ter bi pomagali kriti stroške za tako akcijo. Da tokrat tudi v vrstah mladine ni bilo pripravljenosti za tak samostojen nastop pri deželnozborskih volitvah, kaže, da se je tudi mlajši rod na Koroškem že sprijaznil s politično diferenciacijo koroških Slovencev, do katere je prišlo po drugi svetovni vojni spričo razmer v Jugoslaviji in v vrstah slovenske manjšine na Koroškem.

CARANTANUS SLOVENUS

'First National Bank of Boston' bo sodelovala z jugoslovansko vlado pri razvoju slovenske luke v Kopru. Gluščeviću so spremenili zaporno kazen v pogojno.

KULTURA IN OMIKA

V PRECEPU

Razvoj v Zvezi komunistov je danes dosegel točko, ko se posamezne skupine, običajno v skladu s poklicno dejavnostjo in področjem, po eni strani borijo za lastne proste roke po drugi pa za monopol Zveze komunistov napram vsem drugim nazorskim skupinam. Z drugimi besedami: medtem ko posamezni komunisti zahtevajo zase kar največ svobode, jim niti na misel ne prihaja, da bi isto svobodo zahtevali tudi za ostale državljane, ki niso komunisti. Želeli bi uživati privilegije tako komunistične diktature kot buržuazne demokracije.

Na prvi seji konference Zveze komunistov Slovenije, 9. in 10. januarja t.l., sta se znašla v tem precepu Franc Šetinc in Božidar Debenjak. Prvi, ki je urednik slovenske izdaje KOMUNISTA in znan gostobeseden novinar, je obsodil mnenje, da so "novinarji (v Sloveniji in Jugoslaviji, kajpak) šli že tako daleč, da je skrajni čas, da se spet zategnejo forumske vajeti". Po drugi strani pa se je znesel tudi nad miselnostjo dela časnikarjev, češ da je "družbeni vpliv" (beri: ZK) odveč, ker da je - groza grozotna! - "tisk odgovoren pred nekakšnim (neopredeljenim) javnim mnenjem". Na koncu je s prstom pokazal še na tiste - izven tiska - ki bi radi dikrirali časopisom, kaj naj pišejo. "Če bi se šlepili z mislijo," je dejal Šetinc, "da so monopolne težnje samo v novinarskih skupinah, s tem ne bi bili samo krivični časnikarjem, temveč bi nas taka zmeta zavedla, da bi spregledali še druge, tudi zelo nevarne vire monopolizacije." Nedvomno, tovariš Šetinc: vsi komunisti bi radi imeli monopol - neodvisno eden od drugega!

Božidar Debenjak z ljubljanske univerze se je zoprstavljal "tezi", da postavlja inteligenca na dnevni red vprašanja, ki ne zanimajo delavskega razreda, ki so tuja njegovemu temeljnemu interesu, da je inteligenca s svojim anaturizmom zaigrala že celo vrsto pridobitev delavskega razreda in utegne zaigrati tudi pridobitve jugoslovanskega samoupravnega socializma.

Debenjak je poučil svoje tovariše, "da mora marksistična analiza upoštevati poleg klasičnih izhodišč, ki jih je postavil Lenin, tudi spremembe v položaju inteligence v delitvi dela. Ne smemo pozabiti, je dejal, da moderna tehnologija poraja poleg stare nezadovoljnosti delavskega razreda neko drugo, bistvenejšo nezadovoljnost novega delavskega razreda. Gre za nezadovoljnost, ki odreja aparatu pravico do razpolaganja s produktom neposrednih proizvajalcev, ki so v tem primeru visokokvalificirani delavci, po izobrazbi inženirji in tehniki." Debenjak je zatrdil, da je produkcija na sodobni ravni razvoja nezdržljiva z "ukazovalno pira-

mido", ki razume odgovornost le kot odgovornost navzgor. To spoznanje zahteva široko uveljavitev ustvarjalni pobud, kar pomeni samoupravljanje na najvišji proizvodni ravni.

SLOVENSKI FILM: Upravni odbor sklada SRS (tkzv. socialistične republike Slovenije) za pospeševanje proizvodnje in predvajanja filmov je pred kratkim potrdil finančni načrt sklada za tekoče leto. Od predvidene vsote 5,618,000 dinarjev je 3,300.000 dinarjev namenjenih za snemanje celovečernih filmov, en milijon dinarjev za proizvodnjo kratkih filmov in 400.000 dinarjev za "filmsko vzgojo". Tako bodo letos lahko posneli tri celovečerne filme (mogoče tudi štiri, če bo kak koproducent pritekel finančno na pomoč) in 14 kratkih filmov. Vsega skupaj pa utegnejo Slovenci dobiti letos sedem celovečernih filmov, če bodo posneli tudi one, ki jih niso lani. Letošnji program predvideva film "Aleluja", o pravkar osvobojenih ujetnikih koncentracijskega taborišča; komedijo "Zgodba o levu" in film po Cankarjevi povesti "Na klancu". Doslej niso filmali še nobenega Cankarjevega dela. Med kratkimi filmi omenjajo enega o slikarju Rihardu Jakopiču in film z naslovom "Portret meniha", ki naj bi bil dokumentarni zapis o samostanu Pleterje in njegovem priorju.

ANKETA: Institut za sociologijo in filozofijo ljubljanske univerze je pred kratkim razposlal štiristo izobražencem v Sloveniji vprašalne pole z vabilom naj sodelujejo pri njegovi raziskavi odnosa izobražencev do kulture. Raziskavo vodi magistra sociologije Miša Grčar. Najvažnejši namen ankete je ugotoviti, če obstojajo razlike v odnosu do kulture med naslednjimi štirimi širšimi kategorijami slovenskih izobražencev: (1) medicinci, (2) pravniki in ekonomisti, (3) tehniki ter (4) humanisti, prosvetni delavci in drugi. Gre za odnos do kulture v najširšem pomenu besede. Miša Grčar je izjavila, da Institut proučuje kulturno življenje Slovencev že deset let.

RADIO: V Ormožu je začela oddajati lokalna radijska postaja na valu 194 m. Postaja razpolaga s 50-kilovatnim oddajnikom in namerava oddajati lokalni program dnevno med 9. in 17. uro. Oprema bo stala le kakih 30.000 din, ker je vse ostalo opravila v prostem času krajevna organizacija Zveze Mladine.

KNJIŽNI TRG: V začetku januarja se je setal izvršni odbor študentske skupnosti mariborskih študentov. Slavko Gerlič, glavni urednik študentskega lista KATEDRA, je obvestil odbor, da je časopis v lanskem študijskem letu imel 15.000 din izgube. Če je ne bo mogoče pokriti, bo list moral izhajati v bodoče v enakem obsegu samo enkrat na mesec.

KULTURNI SPOMENIKI: V Ljubljani bodo postavili spomenik Ivanu Cankarju ob priliki petdesetletnice njegove smrti.

GLEDALIŠČE: Za novega direktorja ljubljanske Drame je bil postavljen Taras Kermavner. SPECTATOR

"Zakaj dopustiti grožnje z orožjem, ki ga zbere in narekuje velika sila, zakaj se pogajati o obtožbah, da ni smo socialistična država?" je vprašala Mojca Drčar-Murko na prvi seji konference Zveze komunistov Slovenije, ki se je vršila v Ljubljani 9. in 10. januarja t.l. "Če smo sami prepričani, da gradimo socializem s človeškim obrazom, ki naj bi dal delovnemu človeku v resnici možnosti upravljati s svojim delom in svojim načinom mišljenja, če poskušamo dati tudi marksistični teoriji nekaj sodobnega in ustreznega razvoju, potem nas zlobne pripombe ne morejo vreči s tira." Toda Mojca Drčar-Murko ni bila docela gotova, da bo to dovolj, pa je pripomnila: "V omejitve suverenosti ne moremo privoliti, prav tako v noben poskus diktata, zato je vredno ustvarjati čim širši krog stikov, da v trenutku najhujše napetosti ne bi ostali praznih rok... V letošnjem sozvočju novega ravnotežja v Evropi ni izključne politike. Ne le, da je nočemo, tudi mogoča ni."

Glede domačih problemov, je bilo na konferenci mogoče slišati razna mnenja in opozorila. Avgust Gregorič iz Trebnja je dejal, da precejšen del kmečkega prebivalstva ne dosega niti z zakonom določenega minimalnega osebnega dohodka za delavce. Kmetijske organizacije ne skrbijo za organiziranost zasebne kmetijske proizvodnje, medtem ko kmetje opuščajo proizvodnjo v družbenem sektorju. Vinko Jagodič iz Šentjurja je dejal, da pri nas nimamo nerazvitih občin, temveč nerazvita območja, od katerih eno je Kozjansko, ki se razteza čez šest občin. Na Kozjanskem živi kakih 20.000 prebivalcev, delavnih mest pa je samo nekaj sto. Ljudje na tem območju postajajo apatični, nezainteresirani, nezaupljivi, dvomijo v socialistični humanizem in iščejo rešitev v zaposlovanju v tujini. Med njimi so neredko tudi otroci iz partizanskih družin.

Dr. Ivan Kristan je na primeru hotela "Central" v Piranu pokazal na rak-rano samoupravljanja - vmešavanje od zunaj. Ta hotel se je hotel združiti s hotelom "Slon" oziroma veletrgovino "Prehrano" iz Ljubljane, pa je piranska občinska skupščina, ki se s tako združitvijo ni strinjala, uvedla v hotelu "Central" prisilno upravo. Po Kristanovem mnenju bi bilo verjetno kmalu konec samoupravljanja, če bi nekdo izven delovne organizacije dobil pravico, da ocenjuje zrelost tega ali onega kolektiva za samoupravljanje, in pravico, da ocenjuje smotrnost njegovih samoupravnih odločitev, ter hkrati pravico, da po lastni presoji suspendira samoupravne pravice. "Takšna praksa", je rekel dr. Kristan, "bi kaj kmalu nadomestila samoupravljanje z različnimi 'nezmotljivimi' birokratskimi strukturami, bodisi v okviru državnega aparata, bodisi v okviru političnih organizacij."

Klerikalizem je bil seveda tudi na vrsti in najzanimivejši je bil prispevek Staneta Kranjca, člana predsedstva ZKJ, ki je med drugim rekel, da je eno izmed "temeljnih izhodišč za učinkovito družbeno politiko do poskusov politiziranja Cerkve na novih osnovah tudi po znovanje nekaterih osnovnih teoretičnih spoznanj o religioznosti, njenem izvoru in pogojenosti ter o ustvarjanju pogojev za njeno odmiranje". Upreti se je treba vsem pritiskom na učence, starše ali učitelje, da bi vzgojo in pouk kakorkoli podrejali ali prilagajali re-

ligioznim in cerkvenim osnovam. Svoja izvajanja je Staneta Kranjc zaključil takole: "Naša družba je nazorsko pluralistična (?), zato moramo biti toliko bolj pozorni do poskusov, da bi to spremenili v politični pluralizem v strankarskem smislu. Nekateri pojavi klerikalizma mora in more preprečevati država s sredstvi politične prisile, a zoper druge se lahko uspešno borimo le z javno argumentirano idejno-politično in znanstveno kritiko ter analizo."

Zdenku Roterju iz Ljubljane se ni zdelo primerno mešati v isti koš razrednega sovražnika, tuje agenture, klerikalizem, belogardizem in športne, socialne ter vzgojne dejavnosti Cerkve. Predvsem se mu je zdelo, da to izzve ni preveč dramatično. "Če pa poznavalci razpolagajo z dokumentarnimi podatki o tako obsežnem delu razrednega sovražnika, bi jih morali konferenci predložiti," je rekel Roter. "Besedilo resolucije tudi ne upošteva pozitivnih procesov v Cerkvi, ki se izražajo predvsem kot gibanje dela duhovnikov in vernikov, ki zavračajo politizacijo cerkve, tradicionalni in sodobni klerikalizem, ki bistveno spreminjajo odnos do socializma, marksizma, komunizma in ateizma ter se zavzemajo za kritičen dialog tudi zunaj Cerkve."

Edvard Kardelj se je pečal s par "lažnimi dilemami" kot npr. odnos komunistov napram nacionalizmu, Cerkvi in kmetu. "Vsi vemo," je rekel, "da se komunisti ne razlikujemo od nacionalističnih konceptov slovenstva in, kakšen je naš odnos do slovenske nacionalne zavesti, do samostojne nacionalne afirmacije slovenskega naroda itd. Dilema je v nečem drugem, namreč v tem, s kakšno politiko si slovenski narod lahko tako svojo eksistenco in prihodnost zagotovi." Kar se Cerkve tiče, "smo ateisti, vendar se prav dobro zavedamo, da je vera proizvod družbe, ne pa kakšnega slučajnega obstoja cerkvenih organizacij". Te organizacije izvršujejo svojo družbeno vlogo vse do tlej, dokler je družba takšna, kakršna je. Kolikor bolj bo pri nas in na vsem svetu napredovalo človeštvo, družba v socialnem, političnem, demokratičnem smislu, toliko več ljudi bo med verniki in med samo duhovščino, ki se bodo zoprstajali takemu reakcionarnemu zlorabljanju vere. Kar se pa slovenskega kmeta tiče, "smo vprašanje individualnega dela že davno razčistili". Problem ni v tem, ampak v politiki, ki se je bomo lotili, o tem, ali je mogoče kmetu - individualnemu proizvajalcu poma

gati k večji produktivnosti dela na ta način, da ga usmerjamo po klasični poti, da ga konserviramo v sistem starega kmečkega posestva, ali pa s tem, da se kot individualni posestnik vključijo v celotno socialistično gospodarstvo.

Tone Kropušek je dejal, da iz prakse vemo, da se politična nasprotja javljajo najpogosteje ob toriščih socialne negotovosti. In kje so v Sloveniji ta torišča, vemo. V Sloveniji še vedno 23.000 delavcev dela v podjetjih, ki imajo izgubo, imamo 36.000 ali 8% vseh zaposlenih, ki zaslužijo manj kot 60.000 starih dinarjev mesečno. Zardi nelikvidnosti je iz meseca v mesec nekaj deset tisoč delavcev v negotovosti, ali bodo prejeli mesečni dohodek ali ne. "Te probleme moramo videti že danes, če nočemo, da bi z vsemi koncesijami gasili konflikte jutri," je rekel Kropušek.

OBRAČUN Z UNITARISTI

Deseti plenum Zveze komunistov Hrvatske je trajal kar tri dni, od 15. do 17. januarja. Začeli so z dolgočasnim poročilom o reformi v Zvezi komunistov, potem pa so prišli k stvari. Savka Dabčević-Kučar, predsednik ZK Hrvatske, je na dolgo in široko napadla dr. Miloša Žanka, 55-letnega podpredsednika zvezne skupščine, Dalmatinca po rodu, zaradi njegovih člankov v BORBI, ki so napadali hrvaški nacionalizem.

Dr. Miloš Žanko je objavil razpravo "V tej nacionalistični blaznosti - je sistem" v štirih nadaljevanjih v BORBI 17., 18., 19. in 20. novembra 1969, vsakokrat eno celo stran časopisa. Ta razprava je bila "aktualiziran predgovor" k Žankovi knjigi "Variacije na temo nacionalizma in šovinizma v našem kulturnem in političnem življenju", ki naj bi izšla v Zagrebu. Žanko je uvodoma zapisal, da so pojavi nacionalizma prerastli v konfrontacijo z ustavno zamislijo in platformo ZKJ. Treba je preiti od besed k dejanjem, kar se pravi "preiti z abstraktnega, verbalnega obsojanja nacionalizma in šovinizma, ki nikogar ne obvezuje, v posplošenih resolucijah, referatih in deklaracijah - pri čemer se seveda zmeraj vsi strinjamo - na konkretno borbo proti konkretnim nacionalističnim in šovinističnim manifestacijam, ... pri čemer se nekateri komunisti obotavljajo ali prepuščajo drugim, da to store."

Žanko je na dolgo navajal časopise Matice Hrvatske in HRVATSKI KNJIŽEVNI LIST, jih primerjal z emigrantskimi časopisi in soočal njihova gledišča s Titovimi govori in resolucijami ZKJ. Mimogrede mu tudi ni bilo všeč, da je prof. Gamulin resno predlagal, naj bi federacija ime la svoje posebno eksteritorialno in moderno glavno mesto, ker da Beograd kot glavno mesto najštevilnejšega naroda v Jugoslaviji ni primeren za zvezno glavno mesto. Žanko ga je pobijal z odlomki iz Titovih govorov, ki hvalijo Beograd kot herojsko mesto z vsejugoslovanskim značajem.

Savka Dabčević-Kučar je na plenumu dejala, da so ti članki vzbudili vtis, da se CK ZKH noče ali ne more bojevati proti nacionalizmu. Imeli so negativen političen efekt predvsem v drugih republikah, ter so šli v prilog ti-

stim silam, ki bi želele dokazati, da vse razpada in da se na Hrvaško ni mogoče zanesti. Članki so izšli v BORBI, ki že preje ni korektno pisala o SR Hrvatski. Organ Socialistične Zveze ne bi bil smel pozabiti na politične posledice takega pisanja. Izpadlo je, kot da bi bil Žanko kot visok funkcionar pooblaščen, da napada hrvaško vodstvo.

Savka je pred tem na dolgo razlagala, da mora biti CK vedno kritično razpoložen do nacionalizma in etatizma. Nacionalizem je enako poguben, v kakršnikoli obliki, pa naj bo separatizem, šovinizem ali unitarizem. Unitarizem se naslanja na velikodržavnost, na tiste, ki ne verjamejo v samoupravljanje. Nacionalizem in unitarizem sta dve strani iste medalje, je rekla Dabčević-Kučar jeva.

V diskusiji je govorilo preko 70 govornikov in le Katca Pinter je slabotno zagovarjala Žanka. Vsi drugi so obtoževali Žanka, da je napadel vodstvo ZK Hrvatske, ker da ga je obtoževal popustljivosti proti nacionalizmu. Žanka so obtoževali jugoslovanskega unitarizma in konzervativizma.

Vjenčeslav Kovačević je povedal, da so se študentje v Splitu postavili proti Žanku, toda razpoloženje med delom bivših partizanov, v glavnem upokojencev, je bilo drugačno. Ti borci izražajo podporo Žanku kot staremu revolucionarju, sumijo v pravilnost politike CK in kažejo nagnjenje k krepki roki in represivnim meram, ki naj bi nas rešile pred šovinizmom in drugimi ekstremi. V Splitu so nekateri pro-sovjetski ljudje zbirali podpise med borci v korist Žanka.

Tudi oba hrvaška člana izvršnega biroja predsedstva ZKJ, Tripalo in Bakarić, sta podprla Dabčević-Kučarjevo. Miko Tripalo je dejal, da se gre "v bistvu za birokratizem, ki se skriva za unitarističnim jugoslovanstvom, in da - to še posebno naglašam - unitaristično jugoslovanstvo danes ni samo niti ne predvsem izraz velikosrbskega hegemonizma, temveč je predvsem izraz zveznega birokratizma, ne glede na to h kateremu narodu pripadajo birokrati." Tripalo je poudaril, da se hrvaški komunisti zavzemajo za ne uvrščeno, neodvisno Jugoslavijo na federalnih in samoupravnih načelih. "Težimo k temu, se mi zdi, da se na ravni federacije popolnoma ostvari njena vloga v zunanji politiki, narodni obrambi, ohranitvi enotnega tržišča in političnega sistema ter pomoči nerazvitim republikam, a da bo drugo prenešeno na samoupravne organizacije bodisi republik, bodisi občin ali združenj delovnih organizacij." Unitarizem ima svojo materialno osnovo, ki se kaže v etatističnih odnosih in se hrani "z neocentralističnimi tendencami," ki se izražajo v poskusih centralistične integracije elektrogospodarstva, nafte in železnic. Tripalo je obtožil Žanka, da je v času deklaracije o hrvaškem knjižnem jeziku ustvarjal po zagrebških občinah vtis, da je treba pritisniti na CK, da bi bil bolj odločen v obračunu z nacionalisti. S tem pa je podpihoval govornice srbskih unitaristov, da so deklaracijo napisali v CK Hrvatske, ter da je vodstvo pripeljalo Draganičevića v Zagreb, da bi ga rehabilitiralo. To jasno kaže

nevarnost, ki se ji pravi frakcionaštvo, je izjavil Tripa-
lo.

Milka Planinc je rekla, da sta ZK in še posebno Ti-
to od revolucije naprej gradila jugoslovanstvo, ki veže v
skupnih ciljnih izgradnje socializma. "Tisto, čemur pra-
vimo Titovo jugoslovanstvo, se včasih narobe tolmači
ali zlorablja."

BAKARIČ: ZNOVA 1941?

Vladimir Bakarič je dejal, da je Žankovo izhodišče
"sorodno tisti ideologiji, ki je doživela zgodovinski po-
raz, a pri porazu te ideologije je tudi nacionalizem im-
mel svoj delež. To se pravi, nacionalizem je bil v do-
gajanjih močnejši. Če bi ZK sprejela to izhodišče, bi
krenila po poti, ki je že enkrat doživela zgodovinski po-
raz." Unitarizem med Hrvati so krepila ustaška zverin-
stva, zunanji pritisk na Jugoslavijo in centralizem; lah-
ko bi se spremenil v resno politično gibanje. "Imeli smo
- govorim spet o unitarističnih Hrvatih - ljudi v vladi,
blizu vlade, okrog vlade, okrog različnih organov, ki so
te svoje poglede uveljavljali." Unitaristična vlada bi ob-
stajala nekaj časa, potem bi se pa spet ponovilo 1.1941,
ki bi tokrat pomenilo ne le polom bratstva, ampak tudi
polom socializma. Hrvaški nacionalizem je sem in tja
pljusnil tudi v CK ZKH, toda ni obstajal kot stalna ten-
denca. "Hrvaški nacionalizem je doživel svoj poraz na
vseh črti," tako ustaški kot HSSovski, je dejal Bakarič.

V zaključkih centralni komite ZK Hrvatske "podaja
negativno politično oceno koncepcije, političnih stališč
in akcij" Žanka ter "obsoja tudi tiste birokratske in kon-
zervativne sile," ki so prišle do izraza v Žankovem de-
lovanju, "usmerjenem proti kursu CK ZKH, ki je tudi
kurs ZK Jugoslavije." Žanko ne more več predstavljati
Hrvatov v stalnem delu konference ZKJ. Nadaljnji odno-
si CK do Žanka pa bodo odvisni od njegovega obnašanja,
so zaključili.

KONGRES EVROPSKIH NARODOV

Moskovskega sestanka predstavnikov evropskih komu-
nističnih in delavskih partij 14. in 15. januarja sta se kot
jugoslovanska predstavnika udeležila Dimče Belovski -
član predsedstva ZKJ - in Drago Kunc. Belovski je v i-
menu ZKJ v načelu podprl zamisel, da bi sklicali kong-
res evropskih narodov, toda izrazil je kup pomislekov,
ker so sestanci v Moskvi sklicali na hitro in brez pred-
hodnih posvetovanj. Jugoslovani si predstavljajo bodoč-
nost Evrope kot skupnost neodvisnih in enakopravnih dr-
žav. V njej ne more biti trajnega zblizanja, dokler je
razcepljena. Evropska varnost ne počiva na blokovski
razcepljenosti ali paktiranju med blokoma, ampak jo je
treba iskati v pozitivnem razvijanju odnošajev in v miro-
ljubnem sožitju med vsemi državami na podlagi suvere-
nosti, neodvisnosti, enakopravnosti in nevmešavanja v
zadeve drugih držav, pa naj bo iz gospodarskih, politič-
nih, vojnih, ideoloških ali kakršnihkoli drugih vzrokov. *

Ob robu

Med tem ko so mnogi na seji konference ZKS v Lju-
bljani čakali, je Stane Kavčič brez polemike postavil
nekaj stvari v pravo perspektivo. Predvsem bodoči raz-
voj Slovenije. V teku 25 let se je delež kmečkega pre-
bivalstva zmanjšal na 25%. Družbeni proizvod na prebi-
valca znaša 1.000 dolarjev. "In do kod bomo prišli in
kje bomo čez 15 let?" je vprašal Kavčič. Predhodne a-
nalize kažejo, da bi lahko v prihodnjih 15 letih poveča-
li družbeni proizvod na nad 3.000 dolarjev na prebival-
ca, upoštevajoč notranjo kupno moč dinarja, in zmanj-
šali delež kmečkega prebivalstva na 15 do 10 odstotkov.
Kavčič je naslikal vizijo slovenske Švedske ali Švice.

Toda postavil je tudi pogoje. Morali bi zelo zavze-
to razvijati samoupravljanje, krepiti njegovo material-
no podlago in odvzeti čim manj preseženega dela.
Izpopolnjevati bi morali gospodarski sistem v duhu refor-
me, in če se sedanja izčrpa, nadaljevati z novo. Mnogo
bolj je treba afirmirati ustvarjalno osebnost proizvajal-
ca in upravljalca, toda brez ognja in meča zoper poslov-
nost nasploh, ampak samo tedaj, kadar pod njenim pla-
ščem poskuša šarlatanstvo ali skleroza posameznikov bi-
rokratsko pritiskati delavce k tlom in biti z besedami
za samoupravljanje, v dejanjih pa proti njemu.

V naslednjih 15 letih bi bilo treba stalno investirati
okrog 25% družbenega proizvoda, upoštevajoč pri tem
tako družbeni kot privatni sektor, tako družbena kot tu-
di osebna finančna sredstva, to se pravi hranilne vloge
in tudi druge oblike, ki so se že in se bodo v prihodnje
bolj in bolj uveljavljale.

Ne delati umetnih udarov in prepadov v naš raznote-
ri in pestri sestav proizvodnih sil in seveda tudi ne umet-
no in za vsako ceno vzdrževati to raznoterost. Če neka
panoga ali skupina gospodarskih organizacij nima več
bodočnosti, da ne more več vzdržati ne samo mednarod-
no, ampak tudi jugoslovansko tekmo, jo je treba zapre-
ti in pokopati z vso slovesnostjo, hkrati pa širokopotez-
no in pogumno razvijati tisto, kar lahko vzdrži medna-
rodno tekmo.

In končno: prometna sredstva so doživela velikanski
napredek in se nahajamo pred novim fantastičnim sko-
kom, ki bo preobrnil marsikatero doslej veljavne teori-
je o tkzv. komparativnih prednostih, o prednostih last-
nih surovin itd. Vsa Jugoslavija, vsa Evropa in ves svet
je lahko z nekaterimi surovinami in artikli naše zaled-
je in tržišče hkrati. Čez 15 let bi morali izvoziti tretji
no naše proizvodnje - sedaj jo izvozimo le šestino.

In k temu naj še jaz dodam en pogoj: čim manj do-
gmatizma in idejne nestrpnosti ter čim več politične
svobode za vse Slovence.

*Kongres naj bo na najširši osnovi in naj zajame komuni-
stične, delavske, socialistične, kakor tudi meščanske
demokratske in krščanske stranke, skupine in gibanja,
je dejal Belovski. IVAN STANIČ

HOTEL BLED

RIM ITALIJA

VIA S. CROCE IN GERUSALEMME 40

ROMA

(Telefon 777-102)

Lastnik: VINKO A. LEVSTIK

HOTEL BLED

Roma - Via S. Croce in Gerusalemme 40

Tel. 777-102

HOTEL DANIELA

Roma - Via L. Luzzatti 31

Tel. 750-587

- OBIŠČITE NAS -

KLIC TRIGLAVA

Uredništvo: 76 GRAEME ROAD ENFIELD MIDDX Tel.: ENField 5097

Uprava: BM / TRIGLAV LONDON W.C.I.

KLIC TRIGLAVA je politično neodvisen list, ki izhaja enkrat na mesec. Izdaja ga *SLOVENSKA PRAVDA*, združenje svobodnih in demokratičnih Slovencev. Njeno mnenje predstavljajo le članki, ki so podpisani od izvršnega odbora. Urejuje Dušan Pleničar.

Enoletna naročnina:

Anglija:	1.10.0	Finska:	13.-	Nemčija:	16.-
Argentina:	650.- (1300.-)	Francija:	15.-	Švedska:	20.-
Avstralija:	SA 4 (\$A 7)	Italija:	2500.-	Urugvaj:	60.- (120.-)
Avstrija:	50.-	J. Afrika:	4.- (R 7)	U.S.A.:	5.00(\$ 8.50)
		Kanada:	5.00 (\$ 8.50)		

Naročnina za letalsko dostavo je navedena v oklepajih.

Poverjeniki:

Avstralija: Pavla Miladinović, 12 Oxford Road, Ingleburn, N.S.W.

Italija: Saša Rudolf, Via Verniellis 24, Trieste 316

Južna Amerika: Boris Kresnik, 1346 Calle Mariano Acosta, Mar del Plata

Buenos Aires z okolico: Franc Oblak, Mendoza 5663, Buenos Aires

Sev. Amerika: Tine Kremžar, 11047 - 110 St., Edmonton, Alta., Kanada